

Komilova Xonzoda Muzaffar qizi

ADCHTI ingliz til va adabiyoti fakulteti talabasi

Ilmiy rahbar: **Muqimjon Axunov Muhammadaminovich**

(PhD) f.f.f.d,dotsent

DUAL TA'LIMNI AMALIYOTDA QO'LLASH

Annotatsiya: Mazkur maqolada dual ta'lim tizimining kelib chiqishi, mohiyati, afzalliklari va uning O'zbekistondagi rivojlanish jarayonlari yoritilgan. Dual ta'lim ikki komponent – nazariy va amaliy ta'lim uyg'unligi orqali o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini takomillashtirishga qaratilgan. Ushbu tizim o'zining samaradorligi bilan ajralib turib, Germaniya tajribasi asosida rivojlanmoqda. Maqolada dual ta'limning iqtisodiyot va ta'limga ijobiy ta'siri, shuningdek, uning kelajakdagi istiqbollari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, nazariya va amaliyot, Germaniya modeli, kasb-hunar ta'limi, O'zbekiston ta'lim tizimi, mehnat bozori, malakali mutaxassis, innovatsion ta'lim.

Abstract: This article explores the origins, essence, benefits, and development of the dual education system in Uzbekistan. Dual education combines theoretical and practical learning, enabling students to enhance their knowledge and skills. Originating in Germany, this system has proven its efficiency and is now being adapted in Uzbekistan based on international experiences. The article highlights the positive impacts of dual education on the economy and education, along with its future prospects.

Keywords: dual education, theory and practice, German model, Vocational education, Uzbekistan's education system, labor market, skilled professionals, innovative education.

Аннотация: В данной статье рассматривается происхождение, суть, преимущества и развитие системы дуального образования в Узбекистане. Дуальное образование сочетает теоретическое и практическое обучение, позволяя учащимся улучшать свои знания и навыки. Возникшая в Германии, эта система доказала свою эффективность и сейчас адаптируется в Узбекистане с учетом международного опыта. В статье освещаются положительные аспекты дуального образования для экономики и образования, а также его перспективы на будущее.

Ключевые слова: дуальное образование, теория и практика, Немецкая модель, профессиональное образование, система образования Узбекистана, рынок труда, квалифицированные специалисты, инновационное образование.

Yurtimizda ta'lim sohasiga “dual ta'lim” tushunchasining kirib kelishiga nima sabab boldi?

Hammanizga ma'lum, iqtisodiyotni rivojlanishida orta bogin kadrlarning orni alohida hisoblanadi. Chunki ishchi kasb va mutaxassisliklarga bolgan ehtiyoj juda yuqori korsatkichlarni tashkil etadi. An'anaviy ta'lim shaklida oquvchi/talaba oliy yoki professional ta'lim muassasida nazariy bilimlarni koproq egallab, amaliyot qismini juda oz soatlarda korxona va tashkilotlarda o'taydi. Shuning uchun, rivojlangan mamlakatlarning ta'lim tizimi

organilib ,zamonaviy texnologiyalar va dastgohlarda oqish bilan bir vaqtda korxona,tashkilotlarda ish faoliyatini olib borish imkoniyatini beruvchi dual ta'lim shakli O'zbekiston ta'lim tizimiga kiritildi.

Dual Ta'lim: Innovatsion Yondashuvning Ahamiyati

Dual ta'lim tizimi ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasida mustahkam aloqa o'rnatish orqali nafaqat o'quvchilarning malakasini oshiradi, balki iqtisodiyotni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu model zamonaviy ta'lim tizimlarining ajralmas qismi bo'lib, rivojlangan mamlakatlarda yuqori samaradorlikka ega.

Dual Ta'limning Tarixi va Kelib Chiqishi

Dual ta'lim tizimi dastlab Germaniyada paydo bo'lgan. "Dual" so'zi lotincha dualis so'zidan olingan bo'lib, "ikki" yoki "juft" degan ma'noni anglatadi. Bu tizim Germaniya, Avstriya va Shveysariya kabi davlatlarda XVIII asr oxirida sanoat inqilobi davrida shakllangan. Ushbu davrda korxonalar malakali ishchilarga ehtiyoj sezgan va ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni yo'lga qo'ygan.O'zbekiston dual ta'lim tizimini joriy etishda Germaniya tajribasidan keng foydalanmoqda. Germaniya modeli global miqyosda eng samarali tizimlardan biri sifatida tan olingan bo'lib, ko'plab davlatlarda, jumladan, O'zbekistonda ham joriy etila boshlandi.

Dual ta'lim ikki asosiy komponentdan iborat:

1. Nazariy ta'lim: O'quvchilar ta'lim muassasalarida kasbiy nazariya va bilimlarni egallaydilar.
2. Amaliy ta'lim: Ish beruvchi korxonalarda ishlab chiqarish jarayonlarida qatnashib, o'z ko'nikmalarini mustahkamlaydilar.

Dual Ta'limning Iqtisodiy Va Ijtimoiy Ahamiyati.Dual ta'lim tizimi nafaqat ta'lim sifati, balki iqtisodiyot rivoji uchun ham muhim ahamiyatga ega.

1. Malakali ishchilar yetishtirish: Dual ta'lim korxonalarga ehtiyojga mos mutaxassislarni tayyorlash imkoniyatini beradi.
2. Mehnat bozoriga moslashish: O'quvchilar mehnat bozorida talab qilinadigan ko'nikmalarga ega bo'lishadi.
3. Yoshlarning bandligini ta'minlash: Ushbu tizim orqali ta'limni tugatgan yoshlar darhol ish topish imkoniga ega bo'ladilar.

Bu tizimning asosiy maqsadi – mehnat bozorida talab qilinadigan yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashdir.

Dual Ta'limning Afzalliklari

1. Ishga joylashish imkoniyati: Dual ta'limni tamomlagan o'quvchilar malakali mutaxassis sifatida korxonalarda ish topishda ustunlikka ega bo'ladilar.
2. Tajriba va nazariyaning uyg'unligi: O'quvchilar bilimlarni real ishlab chiqarish jarayonlarida qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

3. Iqtisodiy samara: Ish beruvchilar uchun malakali kadrlarni o'z korxonalarida tayyorlash imkoniyati mavjud.

O'zbekistonda Dual Ta'lim. O'zbekistonda dual ta'lim tizimi 2020-yildan boshlab bosqichma-bosqich joriy etilmoqda. Germaniya, Janubiy Koreya va Shveysariya tajribasidan foydalangan holda, ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari o'rtasida hamkorlik shartnomalari imzolangan. Jumladan: Germaniya bilan hamkorlikda yangi dual ta'lim dasturlari ishlab chiqildi.

Janubiy Koreya va Shveysariya ekspertlari bilan o'quv dasturlari va metodologiyalari moslashtirildi. 2023-yilda O'zbekistonning bir necha kasb-hunar kollejlari dual ta'lim tizimiga o'tdi. Bu tizimda talabalar o'qishning 60% vaqtini amaliyotga, 40% vaqtini nazariyaga bag'ishlamogda.

Dual Ta'limning Kelajakdagi Roli. Dual ta'lim tizimi o'quvchilarni nafaqat nazariy bilimlarga, balki real amaliyotga tayyorlash orqali mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlar tayyorlaydi. Bu model kelgusida O'zbekiston ta'lim tizimining global darajada rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.

Xulosa

O'zbekistonda dual ta'lim rivojlanishi hali bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Bu borada tizimni yanada rivojlantirish uchun oquv muassasalari va ish beruvchilar ortasida mustahkan aloqalar o'rnatish, qonunchilikni takomillashtirish hamda xalqaro tajribadan keng foydalanish zarur. Ushbu integratsiya asoslari ikki tomonlama tayyorgalik sharoitida amalga oshirilayotgan maqsadlar, qadiryatlar mazmuni, tadbirlar hamjamiyatini aks ettiradi. Dual ta'lim – bu zamonaviy yondashuv bo'lib, bilim va tajribani uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarni sifatli mutaxassis sifatida shakllantiradi. Ushbu tizim O'zbekistonda ta'lim va iqtisodiyotni yanada rivojlantirishga xizmat qilishi shubhasiz.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. Federal Ministry of Education and Research (BMBF). (2023). The Dual System of Vocational Education and Training in Germany.
2. S. Deissinger. (2019). Structures and Functions of the Dual System of Vocational Education and Training in Germany. Springer.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarorlari (2020-2024 yillar).
4. National Center for Vocational Education Research (NCVER). (2022). Dual Education: An Analysis of Global Practices.
5. Xalq Ta'limi Vazirligi ma'lumotlari, O'zbekiston (2024).
6. Lotincha atamalar lug'ati (2022). Dualis so'zining kelib chiqishi.